

KÚRIA

Bfv.III.713/2014/6.szám

A Kúria Budapesten, a 2014. év november hó 24. napján tartott tanácsülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

A rágalmazás vétsége miatt a terhelt ellen folyamatban volt büntetőügyben a terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálv a Debreceni Járásbíróság 45.B.1825/2010/22. számú, illetőleg a Debreceni Törvényszék 18.Bf.356/2013/5. számú ítéletét hatályában fenntartja.

E végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az előterjesztő, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Debreceni Járásbíróság a 2013. március 21-én kelt 45.B.1825/2010/22. számú ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki rágalmazás vétségében [1978. évi IV. törvény - a továbbiakban: korábbi Btk. - 179. § (1) bekezdés és (2) bekezdés b) pont], és ezért őt megrovásban részesítette, valamint kötelezte az eljárás során felmerült bünygyi költség megfizetésére.

Kétirányú fellebbezések alapján eljárva a Debreceni Törvényszék a 2014. január 16-án kihirdetett 18.Bf.356/2013/5. számú ítéletével a terheltet a bünygyi költség viselése alól részben mentesítette, egyebekben azonban az elsőfokú határozatot helybenhagyta.

A jogerős ítéletben megállapított tényállás a következő:

A terhelt 2000-ben elszenvedett koponyasérülés, agyrázkódás után organikus jellegű, illetve súlyos fokú személyiség-változáson esett át, amelynek tünettana intellektuális teljesítményét csupán kevésbé érintette, inkább az érzelmi, indulati életében hozott létre rendkívül mélyreható változásokat. Személyiségi elváltozásai a karakter, az érzelmi, indulati, akarati körben mutatkoznak meg leginkább, és determinálták a kognitív struktúrát is, és ezek határozták meg a környezeti történések megítélését is. Jelleme elfajulásában szenved az érzelmi, indulati élet fokozott igénybe vehetősége, konfliktushelyzetek iránti alacsony tűrőképessége jellemzi indulatvezérelt viselkedésmódozatok formájában. A terheltnél az utóbbi években életviteli perlekedési készség aránytalanul túlméretezett, saját igazságkeresési hajlam kerül előtérbe, elmebetegség szintjét megvalósító kóros gondolattartalma, élményfeldolgozások, vonatkoztatásos ideológiai, grandiózus nagyzasos üldöztetési lelki munkamódok, téves eszmék megnyilvánulásával. A környezetével szembeni gyanakvó, kóros beállítódás, az általa valósnak vélt sérelmek patológiás feldolgozásmódozatai eredményeként szerteágazó, terebélyesedő téves eszmerendszer alakult ki, amely kulcsélményeként egy évekkel korábban, számára kedvezőtlen módon elbírált jogi vita szerepel. A vizsgálat tárgyát képező cselekményben kóros motiváció tárható fel, azt kóros gondolattartalmak, vonatkoztatásos téves eszmék determinálják.

A terhelt kóros elmeállapotú, téves eszmékkel jellemzett elmezavarban szenved, amely miatt nagymértékben volt korlátozva a terhére rótt cselekmény következményeinek felismerésében és a felismerésnek megfelelő magatartás kialakításában.

A terhelt 2005 április hónapban a C. K-M. Egyesület által ingyenesen, mintegy 5000 példányban megjelentetett Ny. T. című újság főszerkesztője volt. A terhelt a lap „O. l.” című rovatában saját nevét, mint az olvasói levél szerzőjeként feltüntetve „B. ü.?!” címmel cikket jelentetett meg, melyben az alábbi, dr. Sz. T. ügyész becsületének csorbítására alkalmas tényeket állította: „P. T. nyíregyházi vállalkozó ellen adócsalás miatt indult nyomozás. Ezt 15 millió forint elkövetési értékre meg is állapította az ORFK Adónyomozó Hivatala az általa megrendelt igazságügyi adószakértői vélemény alapján. Érdekes módon dr. Sz. T. ügyész utasítására viszont nem terjeszthették fel vádemelésre... Önök ténykedésükkel szégyent hoztak az ügyészi szervezetre, méltatlanná váltak annak tagságára. Önöknek - a mi pénzünkön - a törvényeket kellene betartatniuk, nem pedig a bűnözőket fedezni! A kérdés már csak az: milyen érdekük fűződik Önöknek P. T. leplezéséhez? Anyagi, baráti, egyéb? Válaszukat várom az ellenem indítandó rágalmozási perben - amennyiben van bátorságuk feljelenteni engem -, én nem félek a nyilvánosságtól, amennyiben egy héten belül nem tesznek

feljelentést ellenem, úgy hallgatásukat beismerésnek veszem és ismételten megteszem a szükséges jogi intézkedéseket".

Dr. Sz. T. sértett a cikkben írt tényállításokról 2005. április 26. napján szerzett tudomást, magánindítványát 2005. május 10. napján terjesztette elő.

A bíróság ügydöntő határozata ellen a terhelt védője a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontjának felhívása mellett terjesztett elő felülvizsgálati indítványt.

Ennek indokai szerint az eljáró bíróságok túlterjeszkedtek a vádon, amikor nemcsak a vádirati tényállás tartalmát, hanem a teljes újságcikket a tényállás alapjává tette. A vádirat kizárólag dr. Sz. T. sértettre vonatkozóan állította, hogy a terhelt egyedileg felismerhetően jelölte meg, és reá becsület csorbítására alkalmas tényállításokat tett. Ezzel szemben az ítéleti tényállás a cikknek az ügyészi szervezet egészére vonatkozó elemeit is tartalmazza. Ennek következtében pedig másodfokon a cselekmény megítélése során már az is felmerült, hogy a terhelt cselekménye az ügyészség működésének társadalmi megítélését is hátrányosan befolyásolta.

A bíróság így a vádon való túlterjeszkedés mellett jutott olyan következtetésre, amit a vád nem tartalmazott, de még csak nem is utalt rá.

A felülvizsgálat másik okaként a védő büntethetőséget kizáró okra - társadalomra veszélyességben való tévedésre - hivatkozott. Álláspontja szerint a terhelt tudata nem fogta át, hogy állításai meghaladják a szabad vélemény-nyilvánítás határait, és hogy azokkal sértheti dr. Sz. T. emberi méltóságát. Hivatkozott az elmeorvos-szakértői véleményben a terhelt elmeállapotával, és a koponyasérülése következtében előállott személyiség-változásával kapcsolatos megállapításokra. Kifejtette, hogy ugyan az igazságügyi elmeorvos-szakértő nem zárta ki a terhelt beszámítási képességét, azonban a társadalomra veszélyességben való tévedés megítélésénél az orvosilag alátámasztott kóros elmeállapot jellemzőit a bíróságnak figyelembe kell vennie. A terhelt elmeállapotát pontosan olyan kóros elváltozások jellemzik, melyek következtében igazságkeresési hajlama minden más gondolattartalmat elnyom, így nem terjed ki arra, hogy cselekménye másokat sérthet. Ezért büntetőjogi felelősségének megállapítása törvénysértő.

A Legfőbb Ügyészség a BF.888/2014/1. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt alaptalannak tartotta, és a támadott határozatok hatályban tartását indítványozta.

Álláspontja szerint a törvényes vád hiánya a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontján írt indokon keresztül, a Be. 373. § (1)

bekezdés I/c) pontjára figyelemmel felülvizsgálati ok. A törvényes vád alapján való eljárás fogalma azonban nem követeli meg a vád és az ítélet tényállása közötti teljes azonosságot. A Kúria 1/2007. BK véleményének I/3/f) pontja szerint sem jelenti a vádelv sérelmét, ha a bíróság ügydöntő határozatában megállapított tényállás a tettazonosság keretein belül marad, ugyan nem fedí le teljesen a vádiratban leírt tényeket, de a bűncselekmény törvényi tényállásának lényeges elemeit alkotó tények tekintetében annak megfelel.

A vádirat az újságcikkre vonatkozik, abból egyes állításokat ki is emel, azonban éppen ezért nem sértették meg a vádelvet jelen esetben sem a bíróságok, amikor a cikket egységesen kezelve tették azt a tényállás alapjává, és ennek megfelelően értékelték.

Az ügyészi álláspont szerint nem áll fenn a hivatkozott büntethetőséget kizáró ok sem, a terhelt esetében társadalomra veszélyességben való tévedés nem állapítható meg. A cikkben a terhelt maga hívott fel arra, hogy annak tartama miatt tegyenek vele szemben feljelentést. Ezért a társadalomra veszélyességben való tévedésre még a kóros elmeállapota folytán cselekménye következményeinek felismerésében, és az e felismerésnek megfelelő magatartás tanúsításában nagymértékben korlátozott terheltnek sem volt alapos oka.

Miután az ügyész egyéb, ún. „abszolút eljárási szabálysértést” sem észlelt, a támadott határozatok hatályában való fenntartására tett indítványt.

A Kúria a felülvizsgálati indítványt a Be. 424. § (1) bekezdése szerint tanácsulésen, és a Be. 423. § (1), (2), (4) és (5) bekezdéseiben meghatározott terjedelemben bírálta el. Ennek alapján megállapította, hogy a terhelt védőjének felülvizsgálati indítványa nem alapos.

A Kúria elsőként arra utal, a terhelt által hivatkozott Be. 416. § (1) bekezdés a) pontja alapján felülvizsgálatnak akkor van helye, ha a terhelt felmentésére vagy az eljárás megszüntetésére, illetve a terhelt bűnösségének megállapítására, továbbá kényszergyógykezelésének elrendelésére a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt került sor.

A felülvizsgálati indítványban foglaltak közül ennek csak a büntethetőséget kizáró okra való hivatkozás feleltethető meg. A vádon való túlterjeszkedés önmagában nem, hanem csak akkor alapozhatna meg felülvizsgálati okot, ha a bűnösség megállapítására törvényes vád hiányában került volna sor. Ez azonban - a Be. 373. § (1) bekezdés I/c) pontjára figyelemmel - a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontja szerinti felülvizsgálati okot

valósítaná meg. Ezért a Kúria a felülvizsgálati indítványt a Be. 416. § (1) bekezdés a) és c) pontja alapján egyaránt előterjesztettnek tekintette, és ekként bírálta el.

A korábbi Btk. 27. § (2) bekezdése szerint nem büntethető, aki a cselekményt abban a téves feltevésben követi el, hogy az a társadalomra nem veszélyes, és erre a feltevésre alapos oka van.

Ennek kapcsán előre kell bocsátani, hogy a Be. 423. § (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati eljárásban is irányadó tényállásból nem tűnik ki olyan körülmény, mely alapján a terheltnek a társadalomra veszélyességben való tévedésre oka lett volna, de olyan sem, amelyből a tévedés tényére lehetne következtetni (BH 2011.183.).

A társadalomra veszélyességben való tévedés éplélektani kategória, ezért önmagában a terhelt beszámítási képességének mértéke és a hivatkozott büntethetőséget kizáró ok között egyenes összefüggés nincs. A társadalomra veszélyességben való tévedés tehát nem következhet a terhelt beszámítási képességének pusztán korlátozott - és nem kizárt - voltából. A terhelt (kóros) személyiség-változásának tünettana viszont éppen az intellektuális képességeit nem érintette, márpedig egy cselekvés társadalomra veszélyességének értékelése kifejezetten intellektuális tevékenység.

A társadalomra veszélyességben való tévedést egyébként mind az egységes jogirodalmi álláspontok, mind az állandó bírói gyakorlat szerint kizárja a cselekmény jogellenességének, erkölcsellenességének, társadalmi helytelenítésének, vagy ezek bármelyikének a felismerése.

Abból, hogy a terhelt cikke végén maga hívta fel az érintettet feljelentés megtételére (büntetőjogi eljárás kezdeményezésére), egyenes következtetés vonható arra, miszerint a cikkében foglalt tényállítások jogellenességét felismerte. Ez alapján pedig a korábbi Btk. 27. § (2) bekezdése szerinti büntethetőséget kizáró ok megvalósulása teljes bizonyossággal kizárható.

Az eljárás során nem valósult meg a Be. 373. § (1) bekezdés I/c) pontja szerinti abszolút eljárási szabálysértés sem.

Ennek kapcsán előre kell bocsátani, hogy a törvényes vád fogalmának ma hatályos szabályozását a 2006. évi LI. törvény 1. §-a 2006. július 1-jei hatállyal iktatta a Be. rendszerébe. Ezért az ezt megelőzően benyújtott vádiratok kapcsán a törvényes vádnak a hivatkozott törvénnyel módosult fogalma, mint ún. feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés, nem kérhető számon (BH 2007.38., BH 2007.78.).

Azon túl, hogy a Kúria mindenben egyetértett a vád törvényességét

illetően a Legfőbb Ügyészség indítványában felhozottakkal, a következőket emeli ki:

Jelen esetben a vádirat 2005. december 23. napján érkezett a bírósághoz, így a vádiratnak csupán az akkor hatályos eljárási törvény 2. § (2) bekezdésének kellett megfelelni. Eszerint a bíróság csak annak a személynek a büntetőjogi felelősségéről dönthet, aki ellen vádat emeltek, és csak olyan cselekmény alapján, amelyet a vád tartalmaz.

Az eljárási törvény mindenkor módosulása esetén eltérő hatályba léptető rendelkezés hiányában irányadó a Be. 605. § (2) bekezdése, mely szerint a törvény hatályba lépésekor folyamatban lévő büntetőeljárásban az ezt megelőzően, a korábbi jogszabály szerint végzett eljárási cselekmény akkor is érvényes, ha ezt e törvény másként szabályozza (BH 2009.238.).

Nem kétséges, hogy jelen ügyben a bíróság kizárólag a terhelt büntetőjogi felelősségéről és kizárólag a vád tárgyává tett cselekmény - a vádbeli újságcikk megírása és közzététele - kapcsán döntött. Így a vád törvényes voltához kétség nem férhet.

Egyébként - amint erre a Legfőbb Ügyészség helyesen utalt - a törvényes vád fogalmának jelenleg hatályos szabályozása sem követeli meg a vádirati és az ítéleti tényállás szó szerinti azonosságát, de még csak a teljes történeti azonosságot sem (EBH 2005.1199.). Jelen ügyben pedig a vádirati tényálláshoz képest csupán annyi többletet rögzítettek a tényállásban az eljáró bíróságok, hogy a terhelt az újság főszerkesztője is volt, továbbá feltüntették cikkének címét, és annak utolsó - a feljelentés megtételére buzdító, valamint további jogi lépések megtételét kilátásba helyező - mondatát is. Ezzel a tettazonosság keretéből nyilvánvalóan nem léptek ki, és büntetőjogi felelősséget sem fűztek az általuk megállapított további tényekhez.

Ennél nagyobb eltérés lelhető fel a magánindítvány és a vádirat szövegezése között. Ha az ügyész olyan, kizárólag magánindítványra büntethető cselekmény miatt emelt volna vádat, amire nézve nem került magánindítvány előterjesztésre, az már a Be. 373. § (1) bekezdés I/b) pont I. fordulata szerinti eljárási szabálysértést valósítaná meg. A Be. 423. § (5) bekezdése értelmében a felülvizsgálati eljárás során ennek vizsgálata is - a felülvizsgálati indítvány tartalmára való tekintet nélkül - kötelező, ezért a Kúria e szempontot is megvizsgálta.

Ennek során pedig megállapította, hogy a sértett az újságcikkben tett, a becsület csorbítására alkalmas tényállítások miatt kérte az elkövető megbüntetését. A cikk egységes egész, az abban foglalt tényállítások is csak ekként ítékelhetőek meg. Ezért joghatályos

magánindítvány alapján járt el az ügyészség, amikor a cikk alapján a vádat megszerkesztette, és törvényes vád alapján jártak el az alapügyben eljáró bíróságok is, amikor a terhelt büntetőjogi felelősségét ezen tényállítások kapcsán megállapították.

Mindezt összegezve megállapítható tehát: az eljáró bíróságok a terhelt bűnösségét - büntethetőséget kizáró ok hiányában - törvényesen állapították meg, és törvényes vád alapján folytatták le eljárásukat is.

Ekként a Kúria, miután nem észlelt olyan egyéb eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 423. §-ának (5) bekezdése alapján hivatalból köteles, a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, s a megtámadott határozatokat a Be. 426. §-a alapján hatályában fenntartotta.

A Kúria határozata elleni fellebbezést a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a 416. § (4) bekezdésének b) pontja zárja ki.

A Be. 418. §-ának (3) bekezdése szerint minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a 416. § (1) bekezdésének e) vagy g) pontján alapul. A Be. 421. §-ának (3) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy az ugyanazon jogosult által, illetőleg a korábbival azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát a Kúria mellőzheti.

Budapest, 2014. november 24.

Dr. Belegi József s.k. a tanács elnöke, Dr. Somogyi Gábor s.k. előadó bíró,
Dr. Márki Zoltán s.k. bíró

A kiadmány hitelével:

tisztviselő
MV